

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fie care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește focea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blași.

Focea bisericească-politică.

Anul III.

Blași 19 August 1893.

Numărul 33.

Oradea-mare.

A trecut o săptămână, de când s'au petrecut esesele din Oradea-mare.

Spiritele agitate până la o măsură abia ajunsă până aici s'au mai potolit. Sângele începe a-și relua cursul său îndatinat.

Putem deci să recugetăm cu mai mare liniște și cu mai multă cumpăt, de cum am fi putut-o face sub impresiunea nemijlocită a celor întâmplate. Situațiunea, ce ni-s'a creată prin esesele din Oradea, este grea din cale afară. Tocmai de aceea datorii suntem a fi cu sânge rece, a cumpeni bine toate împrejurările și a afla mijlocele de leuire.

Esesele din Oradea-mare au un caracter de o extremă gravitate.

Afirmăm fără rezervă, că în situațiune mai dificilă, decât am ajuns prin demonstrațiunile orădane, nu am mai fost delă anul 1848.

Demonstrațiunile dela Turda, Arad și Șimleu au fost îndreptate împotriva luptătorilor naționali, împotriva acelor, cari revindcă drepturi pentru națiunea română ca atare. Și după ce legile țerei nu recunosc individualități naționale, ci numai cetățeni de limba nemagiară, ne putem explica încâtva, cum de demonstrații și-au putut vedea vandalismul, fără ca organele publice, și ele cuprinse de șovinism, să-l pedepsescă.

Demonstrațiunile din Oradea sunt îndreptate împotriva bisericeii greco-catolice române. Și biserica greco-catolică își are asigurat caracterul său național românesc în legile fundamentale ale țerei.

Întru adevăr pentru ce s'au înscenat demonstrațiunile acelea?

Motivul principal a fost, pentru că episcopul Pavel a publicat în diecesa sa în anul 1892 un circulariu întemeiat pe epistola pastorală comună din 1 Martie 1892 stabilită în conferința episcopilor nostri, în care se impune parochilor a instrua pe credincioși și pe pruncii acelor în limba română, care este limba liturgică a bisericeii noastre, de-orece necunoștința acestei limbi are de urmare părăsirea religiunii noastre și prin urmare perirea sufletescă a credincioșilor nostri. Pentru că dacă poporul nu mai cunoște limba, în care se împlinesc funcțiunile sacre, se înstrăinează delă acele funcțiuni și se alipește la o religiune, în care pte să pricépa érași limba cultului divin. Și de-orece în țara noastră numai la protestanți pte poporul nostru desromanizat să pricépa limba cultului, este firéscă urmarea, că la protestanți se va alipi.

Circulara din Martie 1892 a fost publicată cu subscrierile episcopatului nostru întreg, în frunte cu fericitul mitropolit Vancea. Ea este efluxul doctrinei curate catolice. Ea constituie în ochii tuturor fiilor credincioși ai bisericeii noastre un

titul de recunoștință față cu archiereii nostri, îngrijiti mai pe sus de toate de binele nostru spiritual.

Și cum privesc acest act Magiarii?

Ca o tradare de patrie.

Va să dică, în ochii compatrioților nostri magiari împlinirea datorințelor archieresci se privesc de egală cu tradarea de patrie.

Și cine sunt Magiarii aceia, cari au aranjat esesele din Oradea?

Sunt așa numita „tinerime inteligentă” condusă de inspectorul regesc de școle. Așa ne vestesc chiar și foile magiare.

Și desaprobat a cineva esesele din Oradea?

Nimeni. Din contră presa întregă le-a preamărit ca pe nisce manifestațiuni ale patriotismului celui adevărat.

Etă gravitatea extremă a situațiunii.

Că Pitucă a comis o infamă tradare a bisericeii sale, recurgând în contra episcopului său la guvernul țerei cu preterarea forurilor bisericesci singure competente, asta puțin însemnă. Avut a și Isus Christos între doispredece apostoli un vîndătoriu. Ce mirare, dacă va ave și episcopul Pavel între 200 de preoți vre-o câțiva simbriași?

Că episcopului Pavel i-s'a amărit inima cea nobilă de cătră aceia, pe cari după a loră nevrednicie i-a încăr-

Feuilleton.

Țigară și țigaretă.

În anul trecut pretutindenea pe fața pămîntului se grăia despre descoperirea Americii sevârșită înainte de aceea cu 400 de ani. Ici colé s'au celebrat și serbători iubire strălucite întru amintirea acestui eveniment. El și merită serbătorirea centenariului al patrulea. Puține evenimente are adecă istoria, cari ar fi fost de o importanță mai mare. Dar nu și-a adus aminte atunci nimeni, să celebreze cu o cale și iubileul descoperirii țigării. Și totuși știut este, că țigara a cucerit lumea întregă.

Causa acestui fapt o putem găsi numai în împrejurarea aceea, că prietini și adoratori cei nenumărați ai țigarei nu sunt în chiar cu privire la originea și vechimea ei. Nică nu e mirare, că e așa, după ce în respectul acesta cursăză mai multe ipoteze, dintre cari unele își chiar contradic. Unii susțin, că în Germania și de acolo la noi s'a introdus țigara la începutul vécului al optpredecelea prin osile franceze ca un lucru specific franceș. Alții dicău, că ea numai

în anul 1796 s'a făcut modernă în Germania, mai întâi în Hamburg. Dar părerea acésta din urmă nu s'a putut susține, după ce s'a dovedit, că deja în anul 1788 exista în Hamburg fabrica de țigări a lui Schlottmann. Éra ce privesc pe Francesi, ei încă declină delă sine cu totă hotărîrea gloria de a fi inventat țigara, de a fi cunoscut-o deja pe la începutul vécului trecut și de a fi mijlocit altor popore cunoștința ei. Dinșii din contră susțin, că abia în anul 1823 i-au făcut cunoștința mijlocindu-le-o trupele lor, cari se întorceau din Spania acasă. Asta o dovedesc momoirele, cari le-a scris pe timpul acela teatralistul Hippolyte Anger, și în cari se dică: „Reîntorcerea noastră la Paris s'a întâmplat preste Orleans. Pe drumul întlniam adese ofiteri, cari viniau din Spania acasă. Ei purtau cu îndrăsnelă țigara în gură — o modă nouă, care de atunci s'a generalizat.” Urmarea a fost, că Spania avea să fie privită de patria țigarei, și gloria paternității ar fi a hidalgilor. Dar ce să vedă: ei încă protesteză în contra presupunerii, că un Spaniol să fie contribuit la inventarea țigarei. Ei ne spun, că în 19 August 1526 câțiva Spanioli au ajuns pe piața satului Nicoya din Mexico și au aflat pe cazicul

sau principele acolo în mijlocul divanului său. Domniile lor cântău și începură apoi să sôrbă chicha, o beutură gătită din cucuruz. Atunci s'a întâmplat, de cazicul a scos din buzunari un sul gătit din frunze de tabac. El avea o lungime cam de 15 cm. și grosimea degetului. Frunzele erau înfășurate și strînse cu un fir de ață. Cazicul băgă un cap al sulului în gură, aprinse celalalt cap, sugea apoi din când în când fumul sulului, și ținea câțva timp în sine și-l sufla apoi pe gură și pe nări afară. Celalți încă aveau suluri de aceea. Ei le numiau *Yupoquet*, éra pe insulele Hispaniola și Haiti, unde aflare Europeanii, că sulurile acelea încă erau în folosință din timpuri forte vechi, ele se numiau *Tabaco*.

Dar nu conquistadorii aceia ai Mexicului au fost Europeanii, cari au vedut cei dintăi țigara și așa dicendă au descoperit-o pe sama lumii civilizate. În țiarul lui Columb se cetescă adecă la anul 1492 următoarele: „Doi din prietini mei găsiră acolo (pe insula Cuba) mulți Indiani bărbați și femei în gură cu o rădăcină mică aprinsă, care vine delă un fel de plantă, ce Indianii o numesc Tabac. Ei respiră în sine mirosul acestor rădăcini.”

catu cu binefaceri, asta er puțin impoartă. Se va mângăia cu vócea conștiinței sale curate.

Că s'au spartu ferestrele seminariului de băeți și ale locuințelor canonice și private românesce, asta este și mai neînsemnatu. A suferi pentru adevăr și dreptate este mângăitoriu, și încai pe viitoriu își voru face oblone bune, ca dovețile civilizațiunii magiare să nu pótă străbate la dînșii.

Gravitatea extremă a situațiunii se află în faptul, că păstrarea caracterului românescu alu bisericei noastre — caracteru garantatu în legi fundamentale ale țerei — se consideră din partea compatrioților nostri magiarî ca o *tradare de patrie*.

Faptulu acesta nu pôte să ne insufle numai grave îngrijiri, ci trebuie să ne îndemne fără întârziare la o energică lucrare pentru respingerea atacurilor pornite și pentru păstrarea nealterată a caracterului românescu alu bisericei noastre și alu instituțiunilor ei.

Ar fi o tradare a bisericei noastre, dacă amu întrelăsa fie chiaru și pe o clipă primirea mânușii aruncate. Nu este iertatu să suferim, ca în opiniunea publică să se întărescă părerea, ca și cându ar fi iertatu a sgudui la caracterulu românescu alu bisericei noastre.

Terenulu, pe care stăm, este legalu, și pe terenulu acesta putem lucră fără de rezervă. Pontificele Romei și Regele Apostolicu, Papa și Coróna într'o formă ne-au garantatu caracterulu românescu alu bisericei noastre. Magiarîi voru să răpescă acestu caracteru, ca să ne nimicescă biserica însă-și.

Datorința noastră deci este a recurge în contra acestor din urmă la factorii cei dintăiu.

Clerulu ruralu este chematu, să ıea inițiativa. Preoții nostri din intrégă provincia mitropolitană să se adune după protopopiate sau vicariate și acolo în representațiunii colective să descopere Sfinției Sale și regelui apostolicu unel-

tirile, ce se pornesc în potri va bisericei noastre. Să arete, că legile, ce s'au adus cu sancționarea prealmată a Maiestății Sale, nu se bagă în samă, că noi, poporul românescu, biserica română greco-catolică, suntem puși afară de cadrele constituției, și că nici locașurilo, în cari ne rugăm lu Dumneđu pentru domnoriu, pentru țară și pentru pacea lumii, nu mai sunt scutate de atacurile sacrilege ale șovinismulu împăganitu.

Sfinția Sa Pontificele Romei nu va trece de siguru vócea durerii noastre și va întreveni pe lângă regele apostolicu alu Ungariei în interesulu bisericei noastre.

Éta dar situațiunea, ce ne-a creatu Oradea mare, și mijloculu, de care trebuie să ne folosim pentru a o schimba.

La lucru dar. Să nu întârziăm. Să nu dăm uitării cele întâmplate.

Nu pôte Dumneđu să ne certe în eternu.

Causa noastră este a lu Dumneđu. Prin urmare va triumfa. Și atunci reulu ni-se va întorce spre bine, și pe paginile cele frumoșe ale istoriei noastre va figura și numele: Oradea-mare.

După „Gazeta“ și dlă Nic. Densușanu involburatu. — Văđându-se dlă Nic. Densușanu atătu de bătudu de armele adevărulu în partea sciințifică a foil noastre, și-a pierdut tótă răbdarea. În locu de a aștepta, până ce vomu găta, cum amu aștepta noi după dñsul, în Nr. 170 din „Gazeta“ se apucă să ne facă *eretici, falsificatori* de S. Scriptură și mai scie Dumneđu ce. Și pentru ce? Pentru că în tractatulu sciințificu despre elementulu laicu în biserică, voinđu a proba, că laicii nu au în sinode votu decisivu în lucrurile de credință sau dogmatice, amu susținutu, că „în faptele apostoloru din S. Scriptură c. 15, unde este vorba de sinodulu Apostoloru, cestiunea dogmatică cu privire la tăierea împrejură a creștiniloru întorși din păgani, apriatu se spune, că nu poporul, ci Petru, Paulu, Varnava și

Iacobu o au deslegatu, deși era de față tótă adunarea“.

În contra aserțiunii acesteia a noastre, pe care o susinem și acum cu tótă hotărre, dlă Densușanu susține, că „laicii au avut votu decisivu în cestiunea acesta dogmatică“ sulevată în sinodulu acesta *dogmaticu*, și nu au fostu numai „*simpli spectatori*“. Și ca să-și probeze aserțiunea acesta, érašî forte cutezată, nu citéză întregu capulu 15 din Faptele Apostoloru, la care ne-amu provocatu noi, cum ar fi trebuit să-lu citeze, dacă n'a voită a induce publiculu cetitoru în rătăcire, ci citéză numai partea referitoare la epistola trimisă din Ierusalim fraților din Antiochia, fără ca băremu pe acesta să o fie studiată și înțelesu cum se cuvine. Și ore pentru ce nu voesc dlă N. Densușanu să citeze întregu capulu 15? Pentru că citându-lu, publiculu cetitoru ar fi aflatu chiaru ceea ce amu dñsu noi, că adecă elementulu laicu nici în acestu sinodu n'a avut votu decisivu în cestiunea acesta dogmatică. Căci:

1. Cându fu mai întâiu sulevată cestiunea tăierii împrejură a creștiniloru întorși din păgani în Antiochia, întrebarea acesta dogmatică nu fu pusă laicilor, ci lu Pavelu și Varnava: „Dreptu aceea făcendu-se price și întrebare nu puțin lu Pavelu și Varnava.“ (Fapt. Ap. c. 15, 20. ¹⁾)

2. Neputendu Paulu și Varnava împăca spiritele, Antiocheni au decisu, să întrebă în Ierusalim nu pe laici, ci pe „Apostoli și Presbiteri“, „au rinduită să se sue Pavelu și Varnava și alți în ore cari dintre ei, la Apostoli și la Presbiteri în Ierusalim pentru întrebarea acesta („presbiteri“ se numesc în S. Scriptură preoții și episcopi, ceea ce va concede și dlă Densușanu). (Fapt. Ap. c. 15 v. 2. ²⁾)

3. Sosindu Paulu și Varnava în Ierusalim, érašî nu laicii s'au adunatu să decidă

¹⁾ În originalu: „Γενομένης δὲ στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβῃ πρὸς αὐτοὺς.“

²⁾ „Ἐτάξαν ἀναβαίνειν Παύλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσόλημι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.“

Nu suferi indoelă, că rădăcina asta e identică cu vedutu acela de tăbăcu, care l'au vedutu cu 34 ani mai târziu pe piața din Nicoya. Țigara e deci pentru Europa descoperită acum de 401 de ani și era prin urmare îndreptătită să-și celebreze în anul trecut dimpreună cu America jubileulu de 400 de ani alu descoperirii sale, deși nu se pôte nega de altă parte, că ea numai în anul 1560 a ajuns în lumea veche. Mărinariulu franceș Nicot a fostu acela, care trecendu preste oceanu în Europa cele dintăiu plante de tăbăcu a adus cu sine și înfășurătură indiană de frunze de tăbăcu și s'a preumblatu pe stradele Lisabonulu în gură cu o înfășurătură de aceea aprinsă. Faptulu acesta a provocatu mare senzație. Poporul alerga în cete mari în urma lu. Cătuva timpu a petrecutu înfășurătura asta în Portugalia, fără ca Europa să o bage în samă. Mai târziu s'a folositu de o ocașie binevenită și a făcutu o călătorie până în vecini în Spania. Acolo au primitu cu mare bucurie în întâiu țigari. E probabilu, că dela ei, dela Zingari, și-a primitu ea mai întâiu numirea originală Zingara, carea mai târziu s'a metamorfosat în Zigară. Cuvintulu acesta, care acuși s'a făcutu internaționalu, adevăratu că se pôte deriva și dela latinesculu cingere, a înfășura, a lega împrejur, dară etimologia cea dintăiu totuși se pare a fi cea adevărată, deși

s'au mai aflatu și omeni reuțacioși, cari au cutezat să derive numele țigară dela cigolare, a scărți, pentru că multe înfășurături de aceea aprinse produceau tonuri nu chiaru melodiöse. Causa acesteia musice, ce încă și în zilele noastre mai desfătează urechile fumătorilor, e prea cunoscută. Ori cine scie anume, că țigările scărțitoare ori sunt înfășurate reu, și suferă de bôla, care se vindecă cu uleu de ricinu, ori ascund în launtru sêu felu de felu, de lucruri, precum sunt p. es. frunze de trandafir și alte frunze, lemne, përu, de om și de animale și altele. Mai alesu cuprinsulu țigărilor italiene e forte bogatu. Așa a constatatu odată „Tribuna“, — nu a noastră, — că în trupulu celu sveltu alu unei „Toscane“ s'a găsitu odată o pênă, de altă dată o sfôră, apoi éra un cuiu, — ca și cându ar fi voit să dică fumătorulu: Spânzură-te! — apoi o sdrênță, un nasture de aramă galbină, o scobitoare de dinți și — cătu de poeticu — o buclă a unei domișore. Secționându-se în Piacenza o țigară „Magliani“, s'au aflatu într'nsa o sfărmitură de var, pulveră de gips, o cantitate de humus, o aschiuță de lemn și 1 cm. de sfôră. După observarea malițioasă a fericitulu fumătoru, care își cumpărase țigara asta, nu lipsia într'nsa decât un zidariu cu uneltele lu, pentru că dintr'o duzină de „Magliani“ să ridice un palat.

În țigări austro-ungare încă s'au gă-

situ de lucruri forte practice, p. es. o cheie de argintu, un șterguț, de care fumătorulu șterge de pe țigară cenușa și-a arsă degetele, o epistolă de dragoste și altele. Obiectele acestea tôte s'au încorporatu unu museu de rarități din țigări, care l'a aranjatu înainte de asta cu câțiva ani redacțiunea unu foii Vienesă. Precum se afirmă, museulu acesta este forte bogat și investitoru, dar de unu timpu încôce nu mai prea creșterea, din nu o pörta îndolenta fumătorilor, cari de regulă aruncă la o parte țigările, ce nu ard bine, și nu mai cercă după cauza respirației împedecate, ci din contra împrejurarea, că donațiunile trimise pe sama museulu se cuită în jurnalul sub rubrica nou-tăților și cu prilejul acesta se și descriă cu de-amănuntulu, și urmarea a fostu, că locurile hotărțitoare au demandatu din nou lucrătorilor din fabricile de tăbăcu, să folosescă la gătirea țigărilor numai foii de tăbăcu.

Altecum țigările austriace suntu cunoscutede bune, și fumătorile preferescu purtindene. Din contră țigările gătite de regia francesă a tăbaculu, — Operas, Favoritas, Londres și cum se mai numesc țigările acelea scumpe, — nici pe departe nu au trecere așa de mare, pentru că sunt cu multu mai rele. Sunt țigări fără de aromă, — așa dică despre ele fumătorii specialiști, — gătite dintr'o plantă, carea are numai o

despre lucrul acesta dogmatică, ci éráși „Apostolii și Presbiterii“: „Și s'au adunată Apostolii și Presbiterii să vadă despre lucrul acesta.“¹⁾ Fapt. Ap. c. 15. v. 6.

4. Adunându-se „Apostolii și Presbiterii“ să vadă de lucrul acesta, éráși nu laicii, ci numai Apostolii și presbiterii au cercat despre lucrul acesta. „S'au adunată Apostolii și Presbiterii să vadă despre lucrul acesta, și multă cercare făcându-se —“²⁾ Fapt. Ap. c. 15. v. 7.

5. În sinodul n'au vorbit decât Pavel și Varnava, fiindu că anume erau trimiși pentru a pune întrebarea acésta, și apoi Petru și Iacob. Fapt. Ap. c. 15. v. 7. și uu.

6. În fruntea epistolei trimise la Antiochia spre a comunica creștinilor deciziunea sinodului, ca decizătorii în cestiunea acésta dogmatică nu se numesc laicii, ci „Apostolii și frații presbiterii“, în textul grecesc „οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοί“. ³⁾ Și fără de aceea însă după ce din toate cele de mai înainte se vede, că numai „Apostolii și presbiterii“ fură întrebați în cestiunea acésta, numai ei „s'au adunată să vadă despre lucrul acesta“, numai ei au făcut „multă cercare“ în cestiunea acésta, și cuvintele din epistolă „Părutu-s'a Spiritului Sfânt și noue“ numai despre ei sunt de a se înțelege.

Evident se vede din acésta, că laicii în totă cestiunea acésta n'au avut nici un vot decisiv, ci precum amă dîsu noi, cestiunea o au deslegat Petru, Paul, Varnava și Iacob, pe cari singuri li amintesc Fapt. Ap. cu numele ca factorii principali în sinodul între cealaltii Apostoli și presbiterii.

Și ca dl. Densușan să vadă, că nu numai noi vedem evident lucrul acesta,

¹⁾ Συνηχθησαν τε οι ἀποστολοι και οι πρεσβυτεροι ιδειν περι του λογου τουτου.

²⁾ Πολλης δε ζητησεως γενομενης.

³⁾ În biblia română a dl. Densușan și încă în unele conjuncțiunea „și“ este pusă de două ori, „Apostolii și bătrânii și frații“, ca și cum ar fi vorba de trei clase de creștin. În textul original (ed. Angelo Mai) însă e pusă și grecesc numai odată, și totu asemenea și în Vulgata latină a Stulul Ierouim, de unde se vede, că a fost vorba numai de două clase: „Apostolii și frații presbiterii.“ Pe „și“ acesta dubiu se bazează totă argumentarea dl. Densușan. De va fi de lipsă vom dovedi, că nici acest „și“ nu-l poate scote din mipsă.

anumită asemănare cu planta de tăbăcu, și sunt înfășurate așa de rău, câtă trebuie să-ți dai silințe frenetice pentru a storce din ele câteva fumuri. Mai ușor se fuméză nisce țigări americane, cari au ajuns numai de curând în comerț și sunt învălitate în papir. Dar ele sunt novitatea cea mai prospetă în ale înșelăciunii. Foile lor nu sunt adevărate foi de tăbăcu, ci sunt fabricate din paie de săcară și imiteză foarte bine foile veritabile de tăbăcu. Miroșul de tăbăcu îl câștigă ele prin aceea, că se țin în zamă de tăbăcu. Același material se folosește altcum și spre umplerea țigărilor de calitate mai inferioară, așa câtă de acum adese ori voru fuma omenii paie de săcară în loc de tăbăcu.

Falsificări de țigări lucru firesc că au mai fost și până acum. Dar falsificările acestea au cercat, să le acopere prin aceea, că înfășurau trupul țigărilor cu papir de aur ori de argint, în America cu un brâu de staniol. „Mulți din cumpărătorii mei,“ a dîsu odată un fabricant de omenie, „țin că țigările cele de zece cents sunt planta cea mai miserabilă de pe fața pământului și nu le-ar fuma pentru lumea asta. Dar dacă le înșăsură cu staniol și le dau prețul de 50 cents, ele le plac de minune.“
(Va urma.)

ci și bărbați mari din biserica resăritului, nu ne provocăm la vre-ună „Iesuită celebră“, ci chiar la Șaguna, care în compendiul său de dreptul canonic la pag. 317 apriată dice despre lucrul acesta: „După ce Petru, Pavel, Varnava și Iacob au deslucit întrebarea pusă.“

Îi trebuie dl. Densușan mai multă? Dacă îi trebuie, stăm gata.

De închiare încă câteva cuvinte dl. Densușan.

1. Totu în acel număr din Gazeta dl. N. Densușan promite o scriere, în care va arăta „dreptul protopopilor, al preoților, al monachilor și al laicilor din Mitropolia Albei-Iuliei de a lua parte cu vot decisiv atât în sinodele administrative, cât și în cele dogmatice“. Mărturisim sincer, ca de scrierea acésta ne vom bucura foarte mult, deși prevedem cu certitudine, că va ajunge la nimica. Chiaru pentru aceea li spunem înainte, că și cu scrierea aceea vom sta față.

2. Ne-ar păre foarte bine, dacă d. Densușan ar mai eda o scriere, în care să-și probeze și tesa, de carea de bună samă se uimesce Europa întregă, anume tesa, că în mitropoliile române ale Ardealului și Ungariei „și credința și instituțiunile bisericesci creștine s'au păstrat multă mai originale și mai pure“ ca ori unde în biserica latină și grecescă. De bună samă principiul calvinesc nu voru fi fost tare de ajutoriu, ca să întrecem pe lumea întregă. Așteptăm cu nerăbdare și o atare scriere, dacă d. Densușan voește să trecă de bărbat serios.

Asemenea așteptăm o scriere dela dînsul, în care să arete „seria de instituțiuni naționale-bisericesci, pe cari le putem urmări până în cele mai depărtate timpuri ale evului mediu“ (Cercetări pag. 14), mai departe cari sunt acele „instituțiuni frumoase“, „mai pure și mai originale“ ca ori unde, despre cari vorbește în „Gazeta“ Nr. 170. Totu asemenea așteptăm și o scriere dogmatică dela dînsul, în care să arete cu dovezi istorice „credința aceea mai pură și mai originală“ din Mitropoliile române ale Ardealului și Ungariei, ca ori unde în biserica latină și grecescă. Îi spunem înainte, că vom sta față și cu aceste scrieri.

3. Dl. Densușan numește scrierea noastră din partea științifică „scriere nedisciplinată“ și pentru aceea se tângue asupra „lipsei de control în biserica unită“. Și pentru ce? Pentru că monstruositățile dl. Densușan nu le crutamă chiar de loc. Apoi dacă dl. Densușan crede, că are dreptu, érá noi nu, atunci nu cêră altu controlor decât pe sine însuși, capacitatea, diligența și cunoștințele dînsului, cu care ne poate controla ori când, căci suntem gata. Știința n'are lipsă de altu controlor.

4. Se supără dl. Densușan, că autorul părții științifice nu-și spune numele. D'apoi dl. N. Densușan, dacă e om de știință, nu se intereseze, că cine scrie, ci ce scrie. Când autorul nostru va afla cu cale, își va spune numele.

5. Dl. Densușan dice, că noi pe fie care pagină falsificăm textele. Acum dacă dl. Densușan nu o va arăta acésta cu dovezi, atunci vom ști, care-l este numele, ce i-se cuvine.

6. Dl. Densușan dice, că noi în cestiunea cu sinodul Apostolic am falsificat textul S. Scripturii. Acum

dînsul ca iurist trebuie să scie că a falsifica un document însemnă a adauge, a șterge sau a schimba cuvinte din el. Necum să ștergem, adaugem sau schimbăm ceva din cap 15 din Fapt. Ap., dară nici n'am citat nici un cuvint din el, ci numai am spus în câteva cuvinte, ce am aflat noi în capul acela. Dînsul deci poate dice, că am greșit în espunerea cuprinsului, ceea ce nu-î concedem, nimeni însă, că am falsificat textul. Dînsul însă nici odată nu e în clar cu cuvintele, ce le folosește, érá cu cuvintul falsificare se joca ca copil cu cotca.

Acte de violență în Oradea mare.

— Sub titlul acesta scrie organul Centrului din Berlin „Germania“ în Nr. dela 13 a c. următoarele: „Escesele fără măsură a plebei magiare infuriate întimplat în săptămâna acésta arată de nou, până unde este în stare să mērgă șovinismul unguresc. O multime compusă din mai multe mii de persoane merge înaintea palatului episcopului român gr.-cat. Pavel, sparge toate gemurile ferestilor și demolază totu ce se poate demola. Alte persoane merg înaintea locuințelor celorlalți Români, comitându aceleași acte de violență. Poliția s'a arătat neputincioasă; chiaru căpitanul orașului, comisarii de poliție și haidecii au fost atacați. Celu dintăiu se vede în urmă silitu a chema o companie de infanterie, care închise stradele. Totuși nici așa nu se putu restabili liniștea deplină. Ansa la aceste acte de violență a datu o broșură a unui paroh gr. cat. îndreptată contra episcopului Pavel. În broșura acésta este acusat episcopul, că face agitațiune română între populațiunea magiară, că a romanisat 24,000 Magiari, că sistematic imparte toate parohiile și alte beneficii bisericesci la Români „trădători de patrie“, și alte de acestea.

„Nu greșim susținându, că publicarea acelei broșure a purcesu din ura preotului Pituk față de episcopul Pavel, de-orece acesta s'a văduț silitu a-lu pensiona pe acestu preot din cauza nervosității în grad foarte mare și respective a alienării mentale în unu timpu ore care. Și scripta unui atare omu a fost de ajunsu, să facă multimea cea fără judecată a crede, că episcopul Pavel ar fi în faptă inamicul națiunii unguresci. Totuși trebuie să scim, că numai o presă nedemnă ungurescă agitându a adus la însemnătatea scripta preotului Pituk, făcându să fie credute cele cuprinse în ea, precum nici odată acésta presă preste totu nu crută chiaru nimica spre a nutri pururea șovinismul celu periculosu. Se impune întrebarea, că unde voru duce continuele frecări între frați în regatele unite. Cehi, Magiari, Germani și Români fiesce care cêrcă a răpi unulu dela altulu terenul, pe când ar trebui să vadă pericolul, care chiaru în aceea stă, că monarchia austro-ungară constă din diverse elemente de populațiune, și ea numai așa nu-și perde din însemnătatea sa, dacă diferitele popore se voru sili a se apropia unulu de altulu și a se ajuta în pace în totu modul posibil.“

Revistă bisericescă.

Roma.

Sfinția Sa Leon XIII de curându a adresat o epistolă către Msgr. Gaspar Decurtius, președintele congresului de lucrători, ținutu nu de mult în Elveția.

Sfinția Sa accentuează, că-î zace la inimă ameliorarea sortii lucrătorilor, și că marile cestiuni sociale numai religiunea creștină este în stare a le rezolvi.

Abatul ordului Benedictin, cari până acum nu stau în nici o subordinațiune ierarhică unul față de altul, ținându o conferință în Roma au rugat pe Sfinția Sa, să constituie un primat pentru ordă cu reședința în Roma. Sfinția Sa Leon XIII a și constituit de primat al ordului Benedictin pe P. Hildebrand Dom de Hemptine, abatele de Moreous.

Francia.

Catolicii franceși până acum și-au dat puțină silință, să se organizeze în un partid compact. O parte din ei țin încă cu monarchiștii, era cealaltă urmându sfaturilor părințesci ale Papei începe a se împăca cu actuala formă de guvernare.

Msr. Guthe Soulard, arhiepiscopul de Aix, a dat un cerculariu către clerul și poporul de sub păstorirea sa, în care cu insistență îi rogă, să meargă la urnă și să voteze pentru candidații catolici cu program republican. Dela candidații se pretinde declararea formală, că vor lupta pentru abrogarea legilor inimice intereselor bisericei. Parola dată de arhiepiscop este: Răsturnarea actualilor partide guvernamentale, de-orece ea se compune din jidan și francmasoni.

Ministrul-președinte Dupuy în un discurs, ținut cu ocaziunea unui banquet în Poy, își exprimă bucuria, că și catolicii se mărturisesc de credincioși ai republicei, de-orece Franția prin bună înțelegere politică trebuie să-și consolideze unitatea teritorială. Dar așa vorbesce dl ministru numai în ajutorul alegerilor, nu și când e vorba de a apăra biserica de injuriile, ce i-se fac.

Revista politică.

Afaceri interne.

Diarul partidei naționale „P. Napló” în nrul din 10 a c. publică un raport al fostului secretar în ministerul de esterne Rimler Gyula, care în numele partidului independentist din Ungaria a umblat prin Rusia cu misiunea de a pune la cale o alianță între Ungaria, Rusia și Franția contra triplei alianțe. Rimler în călătoria s'a făcut în 1892 prin Rusia a avut convorbiri în cestiunea acesta cu cele mai însemnate personalități ale comitetului slav, anume cu contele Ignatiev, cu Kiriliev, măiestru suprem de curte al lui Constantin Constantinovici, și cu alte notabilități politice. Pretutindenea a fost întimpnată cu bucurie planul alianței unguresci-rusesci-franceze. Din partea Franției a lucrat deputatul Pichon luându engagementul în numele Francesilor de a ajuta în nouele alegeri din Ungaria partidul independentist. Rimler în o scrisoare din 24 Iuliu 1892 către generalul Kiriliev schițează și punctele principale ale pactului unguresci-rusesc, care se reduce la împăcarea Slavilor din Ungaria și la sprijinirea Magiarilor pe cale diplomatică din partea Rusiei și a

Franției. Generalul rus în răspunsul din 30 Iul. 1892 la scrisoarea lui Rimler se pare, că nu prea are încredere în promisiunile magiare de a mulțami chiar și cele mai modeste dorințe ale Slavilor. Ca exemple amintesc ceea ce s'a întâmplat cu delegațiunea Românilor la Viena.

Deputatul francez Pichon prin o telegramă apărută în diarul parisiens „Eclair” declară, că cel mai coreșpunzător mijloc spre a sparge tripla alianță este o apropiere dintre Ungaria și Rusia; spre acest scop a și intrat în legătură cu partidul independentist și cu bărbați ruși de mare influență. Acțiunea acesta a aflat mulți aderenți în Petersburg. De o cam dată s'a lucrat pentru încetarea urei, care datăză dela 1849 între Ungaria și Rusia. Frațiunile partidului independentist din Ungaria declară, că Rimler nu a tractat cu Rușii din încredințarea lor.

Altcum mulți membri ai partidului Kossuthist, cari până ce sustă tripla alianță, nu speră a li-se realiza planurile de a vedé Ungaria cu totul independentă, nu sunt străini de o apropiere de Franția și Rusia.

Corespondințe.

Oradea mare 11 Augustă 1893.

Onorată Redacțiune!

La noi la Orade încă s'a desbătut cestiunea română, precum cetitorii dvostre sigur au aflat deja din alte foi. S'a desbătut în modul acela, în care s'a desbătut și pe aicea prin orașe unguresci și jidovesci. Dar pentru ca și acei cetitori ai „Unirii”, cari n'au avut ocaziune de a ceti despre lucrul acesta prin alte foi, încă să scie, cum a decurs desbaterea aceea, vă rog, să publicați următorul raport scurt.

Motivul la totă desbaterea asta l'a dat un preot al nostru cu numele Adalbert Pituc. El a fost regulamentat din partea Ordinariatului episcopesc. Nu vreu să mă decher, ore drept a purces Ordinariatul în contra lui. Asta o va hotăr Consistoriul mitropolitan, că precum am audiu, Pituc a apelat la Consistoriul mitropolitan. Dar aceea o pot spune, că el a apelat și la opiniunea publică a magiarilor și a voit să apeleze chiar și la dietă. Asta i-a fost fără îndoială o faptă ne bună și nevrednică de un preot. El a tipărit adevă o broșură cu intențiunea, după cum spune el, de a o împărți deputaților, când se vor aduna la toamnă în Budapesta. Se vede însă, că el s'a îngrijit de aceea, ca mai întâi să o cunoscă presa jidană din Ungaria, care împinge pe compatrioții nostri magiari și chiar și pe guvernul țerei la fapte de acelea, cari într'un timp de primejdie după legile psihologice trebuie să se răsbune spre paguba și amarul patriei noastre. În broșura aceea Pituc se plânge, că e asuprit pentru simțemintele lui cele magiare, și apoi aruncă învinuirea dacoromanismului asupra episcopului său, a canonicului Dr. Luran și asupra deputatului Silviu Rezei. Între altele scrie, că în urma lucrului de subminare a magiarismului, care-l sevărsese episcopul, s'au romanisat la 25,000 de magiari și multe altele.

Totă lumea scie, că acestea sunt minciuni. Dar minciunile acestea și-au ajuns scopul, nu cred însă, că acesta să fie fost scopul, care l'a avut înaintea ochilor Pituc, când a implinită nebunescă sa faptă.

Minciunile acestea ale unui preot ne-subordinat și nebuș au fost folosite de presa jidană din Ungaria spre a împinge pe compatrioții nostri magiari la brutalități noue.

Presa asta, când voesce să sgudue temeliile ordinii sociale, nu cercă adevărul, și nu este mijloc așa de mășav, cât să nu fie destul de bun.

Dacă ași începe să istorisesc cu de-a-mănuntul demonstrațiile din Orade, mă tem, că ași răpi prea mult din spațiu și așa destul de îngust al foii dvostre. Mă mărginesc dară la constatarea și caracterizarea lor.

Ele s'au sevărsit în nopțile spre 10 și 11 a c. Mi de omeni s'au adunat și între cântece antidinastice, între urlete ca ale fărălor selbatice au nimicit fereștile și porțile dela reședința episcopescă, dela seminariul de băeți, dela biserica parochială de lângă el, dela șola gr. cat. și dela mai mulți particulari români. Armele le-au fost petri, ciomege și grindă, dar mai pe sus de tote furia vrednică de ori care popor barbar, ce locuesce în inima Europei ca compatrioții nostri magiari, ci ore unde prin celealalte continente. Că n'au omorit și n'au rănit pe nimeni, nu e meritul lor, ci avem să o mulțamim numai lui Dumnezeu.

Cu barbarii și brutalități de acestea pregătesc compatrioții nostri magiari serbarea de o mie de ani dela întemeierea statului ungar. O mie de ani petrecuți în inima Europei n'au putut să-î îmblâdescă și să-î dedea la civilizațiune, la respectarea dreptului altora.

De s'ar puté escusa măcar cu aceea, că barbariile acestea le-a inscenat plevea poporului. Dar asta nu o pot. Omeni din clasa inteligentă au fost aceia, cari au condus demonstrațiile și au premersu altora cu exemplul său. Mai mult încă. Chiar inspectorul regesc de șole Sipos a aflat, că se ține de oficiul său civilisatoriu, să se pună în fruntea tumultului.

Atâta pe scurtul despre dovada cea mai prospetă a rolului civilisatoriu, ce-l implinesc magiarii între poporile din Europa resărită. Numai înainte pe calea apucată, și să fie siguri, că numele lor îl va serie omenimea recunoscătoare cu litere de aur în istoria sa.

Românii într'aceea nu fac nimica. Ba totuși fac ceva: liniștea nu le-o turbură brutalitățile altora, ei suferă și arată lumii, că sunt element de ordine și civilisare în resăritul Europei. Învingerea morală e a lor.

Încă o observare: acțiunea produce reacțiune. Simțul național între românii din părțile noastre până acuma amortise forte. Causele nu le înșir aci. Sper, că Dumnezeu, care și relele omenilor le scie în tocmi spre folos, va îndrepta și prigonirile Orădane spre redeșteptarea simțului național al românilor din Bihor. Așa să fie, și cu prețiu acesta vom fi gata a suferi bucuros prigoniri încă și mai mari.

Am rămas etc.

Orădanul.

Nr. 323/893.

Avisu.

Avemă onore de a aduce la cunoștință publică, că comitetul nostru în urma ingritărilor vești primite despre lățirea cholerei, în ședința de astăzi a amănătat pe timp nedeterminat adunarea generală a Asociațiunii transilvane, convocată pe 27 Augustu n. a. c. și zilele următoare în Năsăud.

Datū din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la Sibiu în 16 Augustu n. 1893.

Dr. Ilarion Pușcariu, Dr. Amos Frănon,
vicepreședinte. secretariu II.

Convocare.

Prin acesta se convocă adunarea generală ordinară a despărțământului XX (Blașiū) alū „Asociațiunii Transilvane” pe 27 a. c. st. n. (serbătorea stei Mării) 10 ore înainte de ameză la Roșia de Secaș.

Afară de agendele curente și de dezbaterile propunerilor eventuale programul adunării cuprinde și formarea și constituirea unei Reuniuni agricole comitatense hotărâtă în adunare generală ordinară din anul trecut și dezbaterile proiectului de statute ale acestei Reuniuni.

Avendū în vedere importanța deosebită a acestui actū subscrisa direcțiune rōgă cu insistință pe membrii Asociațiunii și pe toți cei interesați, să ia parte la adunare în număr cātū se pōte de considerabil.

Din ședința comitetului despărțământului ținută în Blașiū la 16 Iuliu 1893.

Ioan Germanu, Dr. Victor Szmigelski,
directoru. notariu.

Colecta cruceriului.

La colecta cruceriului inițiată de noi în numărul 16 alū „Unirii” din 1891 au solvit:

Diū Ioan Codrescu proprietariu în Bărlatū (România) 5 marce. — Cu ocazia ospetului dlui Vas. Tataru cu dșora Domnița Grauru în Chibelea-Sântiōna făcendū-se colectă au contribuit: Laurențiu Cornea preotū în Szt-Lőrincz 2 fl. 10 cr., Vas. Hossu protopopū în M. Oșorheiū 1 fl. 10 cr., Mihailu Tataru preotū în Chibelea-Sântiōna 2 fl., Tóth Ferencz proprietariu în Agardū 50 cr., dșora Emilia Gergelyfi 40 fl., Ioan Stoia din Nyomát 50 cr., Zacheiu Grauru preotū în Sidriașulū mare 2 fl. 10 cr., Petru Grauru învățatoriū în Curticapū 1 fl., Ioan Morariu învățatoriū în Bardoșū 50 cr., miriū 2 fl., Ilie Lupu preotū în Brețeu 1 fl., Emiliu Popu clericū din Luna 1 fl., Iuliu Laslo clericū abs. 1 fl., Petru Tataru proprietariu în Chibelea-Sântiōna 1 fl., dna vėduvă preutėsă Aurelia Ladoșanū din Curticapū 40 cr., laolaltă 16 fl. 40 cr. — Cu ocazia adunării despărțământului XXIV alū „Asociațiunii Transilvane” la Săbadulū de câmpie s'au colectat 4 fl. 20 cr. — Parochia Petroșeni din protopopiatulū Roșiei 1 fl.

Până acum a iucursū de totū suma de 1,621 fl. 45 cr.

Noutăți.

Diua natală a Maiestății Sale în Blașiū s'a serbătorit cu cea mai posibilă solemnitate. În presara serbătorii edificiile au fost iluminate, eră capela musicală a regimentulū 62 a trecutū prin orașu oprindu-se la locuința colonelului, la a vicariului capitularū și la a protopretorului. S. Liturgie a fostū pontificată de vicariulū liturgicū Rsmulū Ioan M. Moldovanu asistatū de ceilalți membri

ai capitulului și de alți preoți gremiali. La s. Liturgie a asistat și corpul ofiteresc alū regimintulū de infanterie 62 staționatū în trecetū pentru manevre în Blașiū. Pe timpul s. Liturgiei regimentulū a datū salve în piață. De sară au aranjatū ofiterii o soirée musicală la hotelulū „Univers”. S'a încinsū acolo și jocū. Vineria și în postulū Stei Mării! Apoi să nu se lățescă colera? Remarcămū dintre jucătore mai ales pe dșorele Ioanovicū și Barițū, aplicate ca profesore și superioare în internatulū de fetițe.

Esceleța Sa I. P. S. D. Mihailu Pavelu, — precum cetimū în foi, — în 12 a. c. a călătorit dela Stăna-de-vale în Budapesta, și în urma celorlū petrecute în Oradea-mare timpū îndelungatū în are de cugetū să se mai reîntorcă în acestū orașū. Esceleța Sa cu datulū de Stăna-de-vale 12 Augustū a trimisū foilorū unguresei următorea telegramă:

„La demonstrațiunile aranjate contra mea și spre dauna altorū nevinovați eu nu am datū prilejū. Cu tōte acestea cele întimplate nu au schimbatū bunele mele afecțiuni față cu orașulū. Înaintea auctorităților superioare rēspundū pentru mine, dară în polemii jurnalistiche nu mē potū dimitē. Acusa de josū a tradării de patrie, vină ea ori și de unde, o respingū și pe acestā cale în tonulū celū mai indignatū alū conștiinței mele vătēmate.

Din Archidieceșă. În ședința consistorială din 12 a. c. s'a conferitū On. Ioan Galea parochū în Hunderfū parochia Șardulū ungurescū împreunată cu Nadășulū ungurescū, On. Gavrilu Germanu, parochū în Buda-veche și Deusū, parochia Șutulū, eră On. Ioan Lehen, preotū disponibilū, parochia Buda-veche și Deusulū.

Primirea tinerimii studiōse în Internatele din Blașiū. În ședința consistorială din 15 a. c. în Seminarilū teologicū archidieceșanū au fostū primiți ca alumnū de anulū primū 13 studenți absolūți și anume 11 în fundațiune eră 2 pe speșele proprii; pentru seminarilū centralū din Budapesta s'a primitū unulū. În Internatulū „Vanceanū” de băeți s'au primitū 128 studenți gimnasiali, avendū să solvēscă cāte 12 fl. pe lună. În Internatulū „Vanceanū” de fetițe au fostū primite 50 de copile pentru solvirea de 12 fl. pe lună.

Concursū. Cu terminulū de 1 Sept. s'a scrisū concursū la parochia Aghireșulū din protopopiatulū Clușulū, cu emolumentele: Casă parochială și superedificatē economice în stare bună, porțiune canonică comasată în o tablă aprōpe de comună de 28 jug. 1036°□, finatū 2 jug. 580°□, 110 metrete cucuruzū a 16 cupe, o di de lucru dela fiesce care fumū, venitele stolare îndatinate.

Stațiuni decentale și cantorū-decentale. Cu terminulū de 25 Aug. se escrie concursū I. În protopopiatulū Blașiulū la staț. doc. din Lunca, cu emolumentele: 200 fl. parte din arinda locurilor scol., parte din repartițiune, 100 fl. din casa alodială. II. În protopopiatulū D.-St.-Mărtinulū la staț. cant.-doc. din Șaroșulū ungurescū, cu emolumentele 162 fl. 50 cr. din repartiție, 82 metrete cucuruzū, 32 zile de lucru, arinda de 30 fl. a grădinei cant. și terțialitatea din stolă. III. În protopopiatulū Gurgeulū la staț. doc. din Bicazū, cu emolumentele: 300 fl. din repartiție. IV. În protopopiatulū Murășulū, la staț. cant.-doc. din Tirimia-mare cu emolumentele 180 fl. din repartiție, 1¹/₂ jug. de locū cl. I., 15 zile de lucru, terțialitatea din stolă.

† Eusebiu Cartice. Capitululū bisericeii catedrale gr. cat. a dieceșei Gherla cu inimă frantă anunță trecerea la cele eterne a Iubitulū confrate Magnificulū și Reverendissimulū Domnū Eusebiu Cartice Canonicū Custode a Bisericeii catedrale gr. cat. de Gherla, Rectorū seminariului, Prefectū a Tipografiei diecesane etc., urmatū după unū morbū greū și îndelungatū, provēdătorū cu Santele Sacramente ale moribundilorū la 10 Augustū a. c. st. n. dimiņetă la 5 ore, în anulū 57 a etății și 31 a preoției sale. Osēmintele scumpului

defunctū s'au aședatū spre repausū eternū în 12 Augustū la 10 ore a. m. în cemetierulū gr. cat. Eră s. Liturgie în cemetierulū adurmitū. se va celebra în 14 Augustū la orele 7 în capela episcopescă. Gherla la 11 Augustū 1893. — *Fie-i țărina ușorā și memoria binecuvintatā!*

† Episcopii Binder și Zwerger. În 14 a. c. au repausatū Binder episcopulū de St. Pölten și Zwerger episcopulū-principe de Seckau. Amindoi au fostū fruntași între luptătorii pentru principiile creștine în contra prepotenței liberale, dar mai alesū Zwerger se putea privi de conducetoriulū catolicilorū în lupta acēsta.

Numire. Dlū Iosif Nicorā este numitū practicantū de comptabilitate la ministeriulū de interne.

Miliția în Blașiū. Din cauza manevrelorū regimentulū de infanterie 62 este focuartiratū în Blașiū. Miliția a venitū aici în 5 a. c.

Contra duelului ministrulū de justiție alū Rusiei a prezentatū țarului unū proiectū de lege, în virtutea căruia celū ce ucide pe altulū în duellū, să fie condamnatū la 6 ani închisōre grea. Dacă duellulū se termină cu vulnerare grea, duelanții se condamnă la 3 ani de închisōre, eră dacă se termină fără vėrsare de sange, la cāte 6 luni de prinsōre. Dacă mintea sãnėtōsă și bunulū simțū nu-i reținū dela nebunia duellulū, dōrā li va reținē asprirea legilorū.

Istoria școlilorū medie. Ministrulū de culte și instrucțiunea publică prin ordinațiunea Nr. 31,805—4893 dispune, ca spre a se putē arēta la 1896 cu ocaziunea esposiției și starea desvoltării culturale din trecutū, să se scrie în programa anului scol. 1895/6 istoria singularicelorū gimnasii, eră dacă ar fi deja scrisă, să se completeze.

Prisonerii dela Seghedinū s'au revoltatū contra dispozițiunii, prin care li-se concede a petrece numai 2 ore pe di afară de chilie. În 12 a. c. după trecerea acelorū 2 ore fiindū provocați a intra fiesce care în chilia sa, s'au opusū și numai dela balonetelorū au implinitū porunca. Închisōrea de statū din Seghedinū este situatā în unū locū forțe nesănėtōsū.

† Ioan Tėrnăveanū. Subscriși cu inimă frantă de durere anunță tuturorū consangeniilorū, afnilorū, amicilorū și cunoscutilorū, că multū iubitulū lorū soțū respective fiū, frate, ginere, unchiū și cumnatū Ioan Tėrnăveanū protonotariu și senatorū magistratualū în Abrudū, membru ordinarū alū Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român etc., după unū morbū greū și îndelungatū în 13 c. la 3¹/₂ ore d. a. în altū 48-lea anū alū etății și 19-lea a fericitetii sale cășătorii, împărtășitū cu s. sacramente și-a datū nobilitatū sēu sufletū în mânia creatoriului. *Fie-i țărina ușorā și memoria binecuvintatā!* Abrudū, 13 Augustū 1893. Florentina Tėrnăveanū născ. Șterca Șulutū, ca soție. Elisabeta Tėrnăveanū ca mamă. Francisca Șterca Șulutū ca sōcră. Alesandru parochū, Iacobū tutorū orf., Pinte forestierū supr. c. r., George notariū cerc., Maria mărīt. Cengerū, Mateiū propriet., Dr. Vasilie med. practicū ca frați și soră. Dr. A. Ș. Șulutū medicū de cercū, Amosū Ș. Șulutū meseriașū, Nicolaū Ș. Șulutū funcț. la Albină. Lucreția Corcheșū născ. Ș. Șulutū, Sabinū Ș. Șulutū comerciantū, Aureliū Ș. Șulutū abiturientū, Elena Ș. Șulutū, Anastasia Tėrnăveanū născ. Lupu, Ana Tėrnăveanū născ. Pinti, Emilia Tėrnăveanū născ. Isopescu, Ecaterina Tėrnăveanū născ. Manța, Simionū Cengerū, Maria Tėrnăveanū născ. Gliga, George Corcheșū M. propriet. și primarū, Lavinia Ș. Șulutū născ. Ciani ca cumnați și cumnate.

Pentru procurarea de recuizite, stēguri flamure, policandre, albituri, obiecte piț, icōne și cărți bisericesci recomandămū institutulū de artă a lui Suts și comp. din Buda-pestu, cari la dorință trimitū gratis catalogul-preturilorū.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VII.

Sinodul electorală dela 1868.

(Continuare).

S'ar mai pute numi mai departe latină și instituționea conferințelor pastorale sau sinodelor protopopesci din toate diececele, ce se țin în tractele protopopesci, precum și esamenul prosinodală pentru cel ce voescă să ajungă la oficii mai înalte și la beneficii mai bune, introdusă încă numai în diecesa Oradei mari.

Conferințele pastorale însă au existat încă din timpurile cele mai vechi în orient, cu acea deosebire, că fiind atunci mai în fișce care cetate câte un episcop, conferințele le ținea episcopul cu clerul său. Ereticul Ariu în o atare conferință a pășit mai întâi cu eresia sa. Decădând în resărită viața bisericească, au eșit din us și conferințele acestea. De aceea introducerea lor în biserica noastră este numai o reactivare a unei instituții vechi orientale, pe carea fără scrupulă au reintrodus-o și gr. orientali din Bucovina.

Totă asemenea stă lucrul și cu esamenul prosinodală. În timpurile vechi și în resărită episcopul supunea totu mereu pe preoții săi la esamenul din științele sacre, mai cu samă atunci, când un preotă voia să fie promovată la un oficiu mai înalt. Cu deosebire novela 24 a împăratului Alexiu Comnenul vorbește pe larg despre esaminarea acăstă a preoților prin colloqui, și pretinde apărată, ca să se întimplă mai de multe ori. ¹⁾ Când însă în resărită au început a decăde toate instituțiile bisericești, atunci a decădut și instituționea acăstă a esaminării preoților. În apus însă s'a dezvoltat din ce în ce mai tare, și fu încadrată și cu o legislație foarte acomodată. De aceea și instituționea esamenului prosinodală în rădăcina ei este o instituție orientală. Ce instituție practică însă este esamenul prosinodală, se vede de acolo, că singur prin ea se poate delătura înconvenientul acela, ce așa desu se întimplă la noi, că nisce idioți se înfundă așa și când cu puterea nu odată prin beneficiile cele mai bune dând în lături pe bărbați meritați din cler. La câte intrigi ordinare și corupțiuni ale poporului prin câte un idioț nu s'ar pune capetă prin esamenul prosinodală, care tuturor celor nedemni le-ar închide calea de a ajunge la beneficii și oficii, cari nu le merită! Cătu de tare s'ar ridica nivelul cultural al clerului nostru prin esamenul prosinodală numai în două trei decenii! Și de câte șicanări n'ar scăpa consistorele, protopopii și alții, când prin esamenul prosinodală ar fi eschiși dela unele beneficii și oficii toți, cari nu le merită! Chiar și când esamenul prosinodală n'ar fi o instituție în rădăcina ei eminenter orientală, disciplina noastră totuși nu stă în lipsa de ori ce disciplină în obținerea beneficiilor și a oficilor, în carea în multe privințe ne aflăm și astăzi. De câte ori câte un preotă țină însuși el sau prin alți sumată poporul în câte o parochie, ca să scotă din ea pe câte un preotă deștept, abil, zelos și calificat, pentru ca apoi să se așede el în ea. Și fiind că obținerea beneficiilor la noi nu este regulată prin disciplina esamenelor prosinodale, atari încercări de jos și succedă nu odată spre vătămarea simțului moral al clerului și al poporului. Dacă „*părinții sinodului*“ dela 1868 au avut durere adevărată de progresul nostru cultural, atunci făcând o revistă numai preste stările noastre deplorabile cu obținerea beneficiilor și a oficilor bisericești, ar fi avut motive adevărate de a se plânge nu în contra alterării disciplinei prin bărbați crescuți în „*institute iesuitice*“, ci asupra lipsei adevărată patriarcale de disciplină în multe privințe sub masca în adevărul ridiculă,

¹⁾ Καὶ μὴ ἀπὸς ἡ ἐπιφωνητικὴ αὐτῆς δὴμιλία τε καὶ παραγγελία γενήται, ἀλλὰ καὶ πολλὰς γενέσθω.

că cutare lucru nu e orientală, ci apusană. Chiar și gr. orientali începă a se întorce la praxa veche orientală de a supune esaminării pe cei ce voescă să fie promovați la beneficii și oficii mai înalte. Și noi să stăm cu mâinile în sină totu pe lângă anarchia veche, ce nu cumva prin ordine și disciplină să ni-se schimbe „*legea strămoșească*“ a dlui N. Densușan și a „*Gazetei*“? Când este vorba de instituții bune, salutare și conforme principiilor bisericești noastre, atunci nu avem să întrebăm, că de unde sunt, ci că promovăz ele progresul nostru religios, moral și cultural sau nu? Avem pildă eminentă despre acăsta la poporele cele mai culte ale Europei. Baza organizației militare a armatelor europene de astăzi este francesă. Și fiind că a fost bună și practică, o a imitată dela francesi chiar și un popor ca cel german, care cu cel francesă trăsese de vécuri în mare antagonism. Și încă nu numai atăta! Ci putem dice, că două din trei părți din instituțiile și terminologia militară la noi și în celealalte state europene este împrumutată dela francesi. Revocă și cetitorii în memorie numai cuvintele: regiment, bataillon, escadron, lieutenant, general, infanterie și așa mai departe. Și au perdut ore prin acăsta poporele culte ale Europei ceva? Nimeni, ci dimpotrivă și-au promovată multu cauza militară. Bun e Dumnezeu însă, și pe încetul se va împrăștia și întunecul și se vor delătura și prejudiciile atătu de daunăciose progresului nostru cultural, cari au eșit la ivelă în un mod așa pueril în sinodul dela 1868, și și de atunci încôce din când în când, până ce în „*cercetările*“ dlui Densușan și în „*Gazeta*“ poate ca cea din urmă sfortare au erupt cu un adevărat fanatism.

Altă instituție apusană introdusă în biserica noastră este instituționea vicariului capitular, care guvernăz diecesa în timpul vacanței scaunului episcopesc. Nici instituționea acăsta însă nu fu introdusă fără numai din necesitate. Anume în biserica resăritului în timpul vacanței scaunului episcopesc administra diecesa pe timpurile sinodului dela Calcedon (451 d. Chr.) în cele spirituale archidiaconul episcopului, era în cele temporale economul. ¹⁾ Încetând însă mai târziu instituționea archidiaconului în resărită, guvernul bisericești în timpul sedisvacanței a rămas întreg la economul? ²⁾ Schimbându-se pe încetul cu totul împrejurările, și casându-se prin cele mai multe locuri instituționea economului, chiar și gr. orientali au trebuit să se fagrjescă de alte dispoziții cu privire la administrarea diecelei în timpul sedisvacanței. (Stat. org. pag. 41.) După ce însă la noi s'a introdusă éraš din necesitate instituționea capitulelor, a fost lucru firesc, că deodată cu ele se introduse și instituționea vicariului capitular pentru administrarea diecelei în timp de sedisvacanță, și încă cu atătu mai virtos, că pusățiunea și sfera lui de activitate prin legi este foarte precisă determinată.

Dacă „*părinții sinodului*“ dela 1868 între instituțiile străine introduse în biserica noastră au înțeles și instituționea vicariului capitular, atunci totuși ar fi trebuit să arete, că ne mai fiind astăzi practicabilă instituționea antică orientală a economului, pe ce cale să se guverneze diececele în timp de sedisvacanță.

Mai mult în numire decât în fond este o instituție apusană și instituționea vicarilor generali. Oficiul vicarilor generali de astăzi este sinonim cu oficiul ar-

¹⁾ Epistola sinodului dela Calcedonă către clerul Alexandriei după depunerea lui Dioscură, și a sfințului Ioan Gură-de-aură către Papa Inocențiu.

²⁾ Goar. III. Εὐχολ. μέγα pag. 687. Ὑποκοσίων καὶ τῆν ἐπισκοπῆν μετὰ τῆν παρέλευσιν τοῦ αρχιερέως μέχρις ἐλεύσεως τοῦ ἐρχομένου. Leo Allatius: „A morte etiam episcopi, quoad alius successus fuerit, episcopales res administrat.“ La Zishman l. c. pag. 103.

chidiaconilor antică din biserica orientală, cari supliniă în guvernul bisericești pe episcopul absent ori împedat ori prea îngreunat. Împrejurarea, că nu folosim termenul antică grecă, ci pe cel latin, nu poate fi mare greșelă în contra instituțiilor orientale, de-orece chiar și gr. orientali au pășit termenul grecă și folosesc pe cel latin. Vezi Stat. org. pag. 41.

Cu deosebire Șaguna în dreptul său bisericești se silește a arăta, că dreptul de patronat nu este o instituție orientală, însă fără să potă aduce nici un argument de ceva valoare. În realitate însă lucrul stă cu totul altcum, decât cum și-l'a închipuit mitropolitul Șaguna. Dreptul de patronat a existat și în biserica resăritului, ca și în a apusului. Deosebirea este numai în aceea, că în resărită a rămas pe o treptă primitivă și nedezvoltată, fără ca să se fie determinat ca în apus mai de-aprope premisele, drepturile și datorțiile legate de el, și fără ca să se fie deosebit speciile lui precum și condițiile și motivele perderii. Astfel încă în novela 57 din anul 537 și 124 din anul 546 a împăratului Iustinian, celor ce edifică o biserică și susțin pe preotă, li-se dă dreptul, ce trece și la ereși, ca să propună episcopului persoane apte spre denumire la acea biserică. Era mai târziu fu dat dreptul acăsta chiar și acelor, cari numai au restaurat o biserică, ori au dotat-o numai în parte. ¹⁾ Ba la gr. orientali din Bucovina pe baza relațiilor dintre vechii boțari ai Moldovei și bisericile de pe proprietățile lor s'a format un drept de patronat analog celui apusan, și totă asemenea și în Dalmația.

Astfel nici despre dreptul de patronat nu se poate dice, că în biserica noastră este o instituție străină de instituțiile bisericești resăritului.

După s. Unire întimplându-se în biserica noastră donații și fundații parte regescă, parte de altă natură, însă în conformitate cu praxa apusană legate expresu de dreptul de patronat, am ajuns la alternativa, că sau să respingem acele fundații și donații, sau să le primim cu dreptul patronatului legat de ele, așa precum se dezvoltase acelu drept în biserica apusului în luptele îndelungate pentru libertatea bisericești purtate seculi întregi cu monarhii, cu dinastii și cu nobilii. Respungându-se acele fundații și donații, progresul nostru bisericești ar fi fost mult împedat din cauza marelui mizerii, ce domnia în biserica noastră. De altă parte primindu-le laolaltă cu dreptul de patronat, biserica noastră fu foarte mult ajutată, era bunăvoința donatorilor și a fondatorilor față cu biserica noastră a fost așa de mare, cătu nimeni nu s'a temut, că acelu drept va fi daunăcios bisericești.

Astfel putem să dicem de o parte, că dreptul de patronat în rudimentele lui este asemenea o instituție orientală, era de altă parte, că nu „*bărbați crescuți în institute iesuitice*“ l'au introdus, ci interesele binepricepute ale bisericești.

Aceste sunt instituțiile cele mai însemnate introduse în biserica noastră după norma celor apusene. Meritul lor însă pentru cultura și progresul nostru este așa de mare, cătu deși „*părinții sinodului*“ dela 1868 sub instituții străine în biserica noastră pe aceste ar fi trebuit să le înțelegă, totuși cu greu credem, că le-au înțeles. Ei bine! Atunci însă cari sunt instituțiile acelea străine introduse în biserica noastră de „*bărbați crescuți în institute iesuitice*“? Înșiși „*părinții sinodului*“ ar da din umeri și ar dice, că de! ei nu știu, cari sunt. Semnă învedere, că nu durerea reală pentru înțoducerea de instituții străine a fost isvorul condițiilor din sinodul dela 1868 și a curioșei lor motivări, ci cu totul altceva.

¹⁾ Acta Patriarch. Constant. ed. Müller—Miklovich tom. I. pag. 568 și tom. II. pag. 497. La Vehring l. c. pag. 476.

Sinodul acesta adevărat se ținuse pe timpul, cându neliberalul și irreligiosul sistem politic numit „liberalismul”, credeul politic de astăzi al Jidovimii și al „Gazetei”, era în cea mai mare floare, dela care mulți, foarte mulți, orbiți de cuvintele frumoasă sunătoare, în cari eră îmbrăcați, așteptau o specie de etate de aur, cătu celu ce ar fi cutezat a dice ceva în contra lui, eră considerat de unu păcătos în contra omenirii. De aceea și mulți, deși prevedeau desastrela, cari le va aduce, totuși tăceau, și nu cutezau a-și ridica versul în contra lui. Singur biserica catolică, adevărată iubitoare a omenimii, care a cultivat totdeauna liberalismul, însă nu celu jidovesc de astăzi, ci celu adevărat și nobil, n'a voit a pacta cu elu nici cându, ci l'a combătut cu toate armele posibile. De aceea totu odiul „liberalu” s'a descărcat asupra ei cu multu „liberalismu”. Absolutismu, obscurantismu, sclăvia cugetării și câte și mai câte i-se aruncau în față, cu toate că și celu ce are numai cunoștințele cele mai elementare istorice, trebuie să scie, că biserica catolică a civilizat Europa. „Calumniare audacter! Semper aliquid haeret!” a trebuit în urmă să-și aibă efectul său, căci în adevăr biserica catolică ajunsă în ochii foarte multora neșpusu de odiosă. Și fiindu că jurnalistică noastră pe atunci era foarte infectată de atari idei, și cea mai mare parte a publicului nostru jura pe ea, cum ar dori „Gazeta” și acum să jore publicul pe monstruositățile ei, așa nu e mirare, că ura acesta față cu biserica catolică a intrat chiar și în unii membri din clerul nostru mai cu samă din Ardeal. De altă parte chiar pe atunci Șaguna călcându în picioare toate principiile și totu trecutul bisericei resăritului își aședase biserica sa pe base „constituționale” împrumutate dela protestanți, fără ca să-și fie luat nimeni cutezarea a-lu demasca.

Conștiința publică în biserica noastră era, că unirea noastră a fost numai dogmatică. Vădendu acum mulți, cari credeau în larma cea mare, ce se făcea cu „absolutismul” catolic, ce atăta-lu trutinau chemați și nechemati, cătu de „constituțională” este biserica lui Șaguna, fără a străbate mai afund cu serioșitate în esența lucrului, începură a crede cum se cade, că așa a trebuit să fie biserica noastră înainte de S. Unire, și încă mai multu, a trebuit să fie încărcată de instituții cari de cari mai „liberale”. Ba credeau serioșu, că biserica resăritului din timpurile cele mai vechi a fost „constituțională” și provădită cu acelea instituții admirabile de „liberale”. Și în credința acesta era atăta naivitate, cătu cetind unele lucruri de pe timpurile acelea, îți este tare greu a nu suride.

Cei imbetați și ameiți de ideile acestea în modu foarte firescu începură a crede, că numai S. Unire și contactul cu biserica latină ne-au nimicit instituțiile acelea antice orientale atât de „liberale”. Credința acesta însă nu era credința nici a specialiștilor, nici a celui barăm bine informatu, ci era credința vagă, confusă, nebulosă și sentimentală a masei, carea nu și-o a procurat prin studiu și meditație serioasă asupra lucrului, ci numai prin singurul contactu cu atmosfera infectată de ea. De aceea se și manifesta nu în termeni cu înțelesu precisu, nu în dorințe claru formulate, ci mai multu în cuvinte bombastice și de modă, chiaru așa cum scrie astăzi dl Nic. Densușan și „Gazeta”. Dacă însă o direcțiune mai sănătoasă l-ar fi provocat sau forțat, să arete cuprinsul realu al fraselor și cuvintelor, ce atăta le purtau în gură, să arete cu doveși și fapte îndreptățirea tănuirilor și a dorințelor, atunci unii ar fi ajuns în cea mai mare confuziune, alții — mai sauginici și fanatisați de atăta timp — pôte nici de vorbă nu ar fi voit să stea.

Totă larma cu condițiunile sinodului dela 1868 nu este alta decât manifestarea inconșcie a spiritului acestuia, a cărui timbru îl poartă până chiar și în stilul celu deodată umflat și naiv, care caracterizează

spiritul epocelor analoge. Mai multă valoare nu le va aserie nici odată nici unu omu seriosu. Și ar fi și foarte durerosu, cându bărbații nostri cu judecată matură și instruiți le-ar aserie mai multă valoare. Atunci pe dreptul amu puté dice, că nu numai nu putem fi numărați între poporele culte, dară nici barăm între acelea, cari tind serioșu la cultură. Căci este ore demnu de unu popor cu aspirațiunile culturale a cuprinde istoria desvoltării unei biserice ca a noastră în unu modu așa falsu, a judeca originea, natura și valoarea instituțiilor noastre bisericesci în unu modu așa sinistru, cum s'a întâmplat acesta în sinodul dela 1868? Nu credem, că în totă Europa se află unu singur popor, a cărui elită să comită nise greșele așa copilăresci.

Unu singur scrupulu ne mai restă, și acesta este, cum a fost posibilu, că în totu sinodulu să nu se afe unu singur bărbat, care cu lumina minții și cunoștințelor sale să împrăștie întunerecul? Dară nu s'au aflat! S'au aflat în sinod, haru Domnului, și bărbați de acestia. Torentele însă era așa de mare și vehementu, cătu de frica lui au trebuit să tacă, ca nu cumva să-și perdă trecerea înaintea multimii. În anii trecuți unu mare orator în unulu diu parlamentele celea dintăi ale Europei a susținut cu multu adevăr, că a vădit și a audiu de bărbați plini de curaj pe câmpulu de bătae, cându fumul se suia sulur spre ceru și sângele curgea pîrîu pe pământu. Și totuși acești bărbați au devenit timidi, cându a fost vorba, să păsescă rezoluți în contra părerilor rătăcite a maseilor fanatisate, ca nu cumva să-și perdă popularitatea înaintea lor.

Atăta cu privire la instituțiile străine. Să trecem acum la „spărturi”.

(Va urma).

Dionisiu și Sibille.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

XXII.

Domna Aglae după despărțirea de fiul său socotia, să nu mai amâne călătoria sa la Circeji. Cătu ce se va face nopte, și ceialți oșpeți ai casei voru fi adânciți în somn, ele două, mama și fiica, să păsescă în taină ospătăria și să caute o căruță, care mai înainte încă de dorii zilei să le ducă în noua locuință.

Agata a fost foarte supărată la despărțirea de frate-său, și acum nu era mai puțin tristă, căci se desparte de Benigna. Cătu de bucuros ar fi luat-o și pe ea la Circeji, unde pară presimțic, cătu de monotona să fie viața. Totă arta de vorbire, ce o avea Crispina, n'a putut-o convinge despre neputința de a ave pe Benigna lângă sine.

Sorele încă nu era la zenit, cându domna Aglae a început să-și facă pregătirile pentru călătorie. Ea eși pe verandă. Aci întlni pe fiică-sa cu credințioasa ei tovarășe, cu Benigna. Amândouă fetițele erau răzimate de gratele verandei și stăteau mână în mână. Agata privia visătoare în depărtare.

„Mamă, astăzi perdemu totul,” dise ea, pe cându din ochi i-se scurgeau lacrimi.

Mama privi cu dragoste în ochii ei triști. „Nu perdemu totu, copilă dragă,” adause ea. „În schimb vomu câștiga lucruri nouă — așa e cursul lumii.”

„Mă îngrozescu de acelu castelu, în care trebuie să mergem,” dise doștu Agata. Și apoi cu nestatornicia vârstei copilăresci întorse vorba: „Mamă, ore pe unde să fie acum fratele meu?”

Mama voia să răspundă, cându zări de odată lângă sine pe îngrijata Crispină.

„Tribunulu, ce v'a condus înțai dată aici, dorește, nobilă domnă, să vă vorbească. S'a datu josu chiaru acum de pe cal.”

„Să poțescă. Îl voi vedé bucuros,” răspunse și se gândia, ce ar puté să însemne visita acesta.

Se presintă vestitul ostăș și poetu Veliu Patercul și la vederea ei se închină respectuos. Elu se informă despre plecarea fiului ei, pentru care își exprimă admirarea sinceră, și apoi o întrebă deodată: „Așadar, nobilă domnă, v'ați pus în gându, ca dimineață să ne părăsiți?”

Surprinderea domnei Aglae la auqul acestor vorbe nu era mică. Ea nu și-o ascunse. Vedea, că planulu ei de călătorie e cunoscutu la curtea lui Tiberiu.

„Nu te turbura, nobilă domnă,” o liniști tribunulu. „Scopulu meu e, să-ți poté face unu serviciu. De aceea am venit. Să-mi conceși dar, ca să-ți împărțesc unu plan pentru siguranța voastră; căci sunteți într'o primejdie mai mare de cum poți să și-o închipuesci.”

Agata îl privia cu serioșitate încordată.

„Într'adevăr, că aveți motive, să vă schimbați locuința, și cându n'ar fi nise pedeci, ce de siguru nu le puteți sci, apoi nici n'ar fi unu adăpostu mai bunu ca castelulu fostulu triumviru de odinioară. Dar nici nu știu, că ore cunoșceți mai de aproape acelu loc?” întrebă elu.

„Nu,” răspunse Aglae încordată, pe cându Agata își ținea ochii ei mari îndreptați spre vorbitoru, ca și cum ar sci, că urmează ceva grozavu.

„Nimicu, ce v'ar puté înspăimînta,” observă Veliu Patercul, „dar totuși se légă o împrejurare deschilinită de acelu loc. Dacă veți merge acolo, veți sci totul. Castelulu acela e opera unui arhitectu grecu, o minune în această artă, ce nu credu, să mai aibă pe undeva păreche. Castelulu are părți secrete, despre cari sufletu de omu n'ar sci. Suntu odăi, ce printr'o anumită manevră se schimbă, încatu nu le-ai mai cunoșce, și alte minuni de acestea. În sfârșitu, nobilă domnă, acela e unu locu neînțelesu, unu cuibă de taine. Afară de proprietariu foarte puțin știu ceva despre elu.”

Domna Aglae îngălbeni. „Cred, că în acestu castelu ne va aștepta perirea?” întrebă ea cuprinsă de spaimă.

„Acesta nu o credu nici decum,” dise elu, aruncându o privire furioasă Agatei, care s'a lipit de peptulu maică-sa. „Întăi-mi, să-mi sfârșesc gândulu, cu care am venit. Nici nu pôte esista unu locu mai siguru ca acesta. Triumvirulu Marcu Lepidu s'a convinsu odată despre acesta. În rășboiulu civilu era silitu să se predea rebelilor. Ar fi fost rușinosu. Elu însă s'a ascunsu în castelu, și deși a fost căutat castelulu din susu în josu și din josu în susu, totuși nu i-s'a datu de urmă. Dar descrierea acestui edificiu totu nu m'ar fi adus pe mine aici. E altceva la mijlocu, — dacă veți pleca la nopte, nu veți ajunge nici odată la asilulu acela.”

(Va urma.)

Editoru și redactoru răspundătoru:

Dr. Victoru Szmigelski.

Ad 322—1893.

(36) 1—1

Concursu.

Pentru anul școlastic 1893/4 sunt să se ocupa 14 ștendii de fl. 50.— menite pentru eleve de părinți mai lipsiți de mijloce, cari voru fi adăpostite în internatu cu școlă civilă de fete a Asociațiunii transilvane. Dece (10) din aceste ștendii s'au creatu din suma de 500 fl. v. a., votată Asociațiunii transilvane în scopul arătat de adunarea generală din anul 1893 a institutului de credit și economii Albina în Sibiu, ér patru (4) din suma de 200 fl. donată Asociațiunii, după cum arată concludesul comitetului subsemnatu dela 20 Iunie 1891 Nro. prot. 89, de dl. Dr. Aureliu Maniu, notariu publicu reg. în Oravița.

Pentru ocuparea acestor ștendii se escrie concursu, cu terminulu până la 25. Augustu 1893.

Cererile au a se înainta „Comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român în Sibiu.” La acele sunt a se aclude:

a) carte de botez în originalu sa în copie legalisată;

b) testimoniu școlastic de pe semestrulu II alu anulu școlastic 1892—1893;

c) Atestată despre condițiunea și starea materielă a părinților.

Sibiu în 16 Augustu 1893.

Presidiulu Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român:

Dr. Il. Pușcariu,
vice-președinte.

Dr. Amos Frâncu,
secretaru II.

Nr. 2836—1893.

(35) 1—3

I. Escriere de concursu.

Până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c. se escrie concursu la 7 ștendii din fundatiunea fericitulu Dr. Simeonu Ramonțiai și anume: la unu ștendiu de 315 fl. usuat de medicinistulu Eugeniu Solomonu, unu ștendiu de 100 fl. usuat de medicinistulu Alesandru Germanu, unulu de 84 fl. usuat de medicinistulu Iacobu Făgărășanu, și 4 ștendii de câte 63 fl., din cari unulu usuat de Ioanu Ivanu absolutu de școlă agronomică din Medieșu, altulu usuat de medicinistulu Victoru Grauru și declarat de vacantu, pentru că numitul n'a satisfăcutu prescrișelor legale pentru ștendistii ramonțiani, ér cealalte două usuat de gimnasiștii Nicolau Racovițanu și Ioanu Handrea, cari nu s'au legitimat despre progresulu în studiul în anul școlasticu expirat.

La aceste ștendii potu concurge:

a) numai tineri studenți miseri, cari sunt născuți în Transilvania și sunt Români de naționalitate;

b) cari pe lângă purtare bună au din studiul calcul de eminentă;

c) dintre concurenții voru ave preferință în înțelesulu testamentulu, caeteris paribus, cei de origine nobili și consăngenți cu piulu fundatoru;

d) dela concurenți se poftesce, să alăture la cererile concursuale: *testimoniu școlastic în copie autentică și nu în originalu*, carte de botez, testimoniu medicalu, atestat de paupertate, care să fie subscrisă de autistia comunala politică și întărită cu sigilulu parochialu;

e) concurenții să numescă espresu institutul, la care și unde voru să continue studiile academice ori gimnasiale pe anul școlastic venitoriu 1893/4.

Cererile concursuale, cari nu voru fi ajustate în modul indigitat, ori nu se voru așterne la consistoriulu subsemnatu până la terminulu preșptu, nu se voru lua în considerațiune.

Blăși în 12 Augustu 1893.

II. Escriere de concursu

Pentru 2 ștendii de câte 60 fl. din fundatiunea fericitulu episcopu Ioanu Bobu folosite de juristulu absolutu Mihaiu Bohățel și gimnasiștul absolutu Virgiliu Măcelariu se escrie concursu până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c.

Cei ce dorescu a obține aceste ștendii, au de a-și instrui cererile conformu condițiilor înșirate mai sus în escrierea de concursu pentru ștendii ramonțiane, și pe acele a-le așterne subsemnatulu Consistoriulu până la terminulu preșptu.

Blăși în 12 Augustu 1893.

III. Escriere de concursu.

Pentru unu ștendiu de 70 fl. din fundatiunea fericitulu Ioanu Gavrilu Vajda de Soósmez și a soției sale Elisabeta născută Fuleoviciu folosit de gimnasiștul Vasiliu Muste, care nu și-a legitimat progresulu, se escrie concursu până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c.

Doritorii de a obține acestu ștendiu, cari trebuie să scie perfectu românesce, au de a-și instrui cererile conformu condițiilor desfășurate mai sus în escrierea de concursu pentru ștendii ramonțiane, și pe acele a-le așterne subsemnatulu Consistoriulu până la terminulu preșptu.

Blăși în 12 Augustu 1893.

IV. Escriere de concursu.

Până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c. se escrie concursu la 7 ștendii din fundatiunea fericitulu Archiepiscopu și Mitropolitulu Alesandru Șterca Șuluțu și anume: unu ștendiu de 400 fl. folosit de doctorandulu în medicină Alesandru Codarcea; 2 ștendii de câte 200 fl., unulu usuat de juristulu absolutu Gavrilu Suci și altulu de

tehnicul Aureliu Stoica; 2 ștendii de câte 100 fl., din cari unulu folosit de juristulu Iuliu Aranyosi, care nu și-a legitimat progresulu, și altulu de gimnasiștul absolutu Nicolau Popu; 2 ștendii de câte 60 fl., din cari unulu usuat de gimnasiștul absolutu Liviu Cigăreanu, altulu de gimnasiștul Emanoilu Branu, care nu și-a legitimat progresulu.

Cei ce dorescu a obține vre-unulu dintre ștendii de mai sus, au să întrunesc următoarele condițiuni:

a) că sunt români gr. cat. miseri, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună, au din studiul calcul de eminentă;

c) dintre concurenții voru ave preferință, cari voru pute dovedi, că sunt consăngenți cu piulu fundatoru;

d) concurenții să alăture la cererile sale: *testimoniu școlastic în copie autentică și nu în originalu*, atestat de consăngenitate, — dacă sunt consăngenți cu fundatorulu, — carte de botez, testimoniu medicalu, și să numescă espresu institutul, la care și unde voru să continue studiile academice ori gimnasiale pe an. scol. 1892/3. Cererile astfel ajustate să le așternă la subsemnatulu Consistoriulu până la terminulu preșptu.

Blăși în 12 Augustu 1893.

V. Escriere de concursu.

Până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c. se escrie concursu la unu ștendiu de 40 fl. din fundatiunea fericitulu canonicu Constantin Alutanu, usuat de gimnasiștul Aureliu Popu, care nu și-a legitimat progresulu.

Doritorii de a obține acestu ștendiu voru ave să-și instruescă suplicele conformu condițiilor indigitate în escrierea de concursu pentru ștendii Șuluțane și a-le așterne Consistoriulu subsemnatu până la terminulu preșptu.

Blăși în 12 Augustu 1893.

VI. Escriere de concursu.

Până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c. se escrie concursu la 4 ștendii de 80 fl. v. a. din fundatiunea fericitulu Lazaru Baldi.

La aceste ștendii voru pute concurge numai gimnasiști români din comitatulu Clușului, și numai consăngenți cu piulu fundatoru potu fi și din alte comitate.

Doritorii de a obține aceste ștendii voru ave să-și instruescă suplicele conformu condițiilor indigitate în escrierea de concursu pertru ștendii Șuluțane și a-le așterne Consistoriulu subsemnatu până la terminulu preșptu.

Blăși în 12 Augustu 1893.

Consistoriulu archidieceșan gr. cat. de A. Inlia.

Cu deosebită stimă cutez a încunoscița pre Veneratulul Cleru greco-catolicu, că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de

Iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelor, în ce privesce lucrulu de măsari și de sculptor, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu așdarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai leștine.

Cu proiecte colorate servescu cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și tôte mă îndreptătescu la sperarea, că Veneratulul Cleru mă va împărtași ocașionalmente de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritul renumele celu bunu, care mi-l'am câștigat până acum.

Prin tarifulu de zone dispărându depărtările, prin acesta capacitatea de concurență mi-s'a măritu.

Rugându-mă pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariu 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. bisericesci.

(6) 27—52